

Joanna Joachimiak-Prażanowska

Rusycyzmy leksykalne
w „Tygodniku Ilustrowanym”
(roczniki 1924 i 1925) ▼

Wpływ języka rosyjskiego na polszczyznę zaznaczył się wyraziście w dobie zaborów. Wiele cennych spostrzeżeń na ten temat przynosi monografia H. Karaś (1996). Traktuje ona o zapożyczeniach słownikowych z języka rosyjskiego napotkanych w języku prasy wydawanej w Warszawie w latach 1795-1918.

Znacznie mniej uwagi poświęcono oddziaływaniu języka rosyjskiego na polszczyznę w dwudziestoleciu międzywojennym. Prace poprawnościowe A. Krasnowolskiego (1919), A. A. Kryńskiego (1920) dotyczą jedynie pierwszego ćwierćwiecza XX w., a poza tym rusycyzmy nie stanowią w nich szczególnie dużej grupy leksemów. Słynny językoznawca polski K. Nitsch nie podzielał opinii wspomnianych badaczy o niewielkim wpływie języka rosyjskiego na ówczesną polszczyznę. Dał temu wyraz w „Poradniku Językowym” z 1935 r.:

„Niestety, mało czułe jest na rusycyzmy nie tylko normalne ucho b. Królewia, mało czułe było nawet ucho ś.p. Kryńskiego, który przeważnie słusznie wytykając różne germanizmy w dwutomowej książce »Jak nie należy mówić i pisać po polsku« zupełnie pominął rusycyzmy podane tu, [...] inne zaś na ogół słabo karcił” (Nitsch 1935: 139).

Inne stanowisko w sprawie zapożyczeń rosyjskich w języku polskim (bardziej zbliżone do zdania A. Krasnowolskiego i A. A. Kryńskiego) zajął w 1934 r. S. Słoński:

„Poważniejsze daleko groziło niebezpieczeństwo w XIX w. od języków zaborców – niemieckiego i rosyjskiego, które w szkołach, urzędach, wojsku zaśmiecały polszczyznę. Lecz i to niebezpieczeństwo okazało się płonne. Po kilku latach od wyjścia Moskali nie pozostało po nich ani śladu w polszczyźnie” (Słoński 1934: 167).

Jak widać, w kwestii siły i skutków oddziaływania języka rosyjskiego na polszczyznę poglądy językoznawców nieco się różniły. Kolejni badacze: Lehr-Spławiński (1947), Klemensiewicz (1974) ostrożniej oceniali wpływy rosyjskie, jednak w opinii tego ostatniego

„na ogół rusycyzmy nie miały powodzenia w szerokich masach polskiej inteligencji i są raczej objawem nieudolności czy niedbalstwa jednostek” (Klemensiewicz 1974: 649).

Zatem warto sprawdzić, w jakim stopniu sąd powyższy jest słuszny.

W niniejszym artykule zaprezentuję rusycyzmy wyekscerpowane z „Tygodnika Ilustrowanego”¹. Eksploracji poddałam dwa roczniki tego czasopisma: 1924 i 1925.

„Tygodnik Ilustrowany” to powszechnie znane pismo wydawane w Warszawie od 1859 r. Funkcje redaktorów naczelnych gazety w dwudziestoleciu międzywojennym kolejno pełnili: S. Lam, Z. Dębicki i P. Chojnowski, W. Zawistowski (zob. Paczkowski 1980: 277-278). W badanym okresie czasopismo zρέcznie redagował Zdzisław Dębicki – poeta, publicysta i krytyk literacki, ur. w 1871 roku (zob. EP PWN).

Tygodnik miał układ trzyszpaltowy. Każdy numer liczył 22 strony (z wyjątkiem 1924 r., kiedy to liczba stron była mniejsza: 16)². Rocznik podzielony był na dwa półroczia; każde z nich opatrywano oddzielnym spisem treści. Według danych informatorów agencyjnych nakład nie przekraczał 10-15 tys. egzemplarzy³. Pismo prowadziło dwa zasadnicze działy: literacki i ilustracyjny. W pierwszym zamieszczano krytykę literacką, powieść i nowelę, poezję i prozę poetycką, relacje z podróży, sylwetki biograficzne, kronikę literacką i artystyczną, artykuły o tematyce społecznej, politycznej i literackiej, a także teksty dotyczące spraw bieżących. Stosunkowo dużo miejsca w omawianym czasopiśmie zajmowały ilustracje (fotografie i reprodukcje).

Wśród osobliwości słownikowych napotkanych w „Tygodniku Ilustrowanym” (1924-1925) dominowała leksyka znana ze starszej polszczyzny etnicznej. Zdarzały się jednak także rusycyzmy, zapożyczenia z języka ukraińskiego, francuskiego i niemieckiego. W tym miejscu, podejmując próbę zweryfikowania przedstawionej wyżej opinii, omówię jedynie pożyczki z języka rosyjskiego:

¹ Pismo miało podtytuł: „Literatura – Sztuka – Życie”.

² Strony liczone od pierwszego do ostatniego numeru w sposób ciągły tak, że nr 52 np. z 1925 r. kończył się na 1060 stronie.

³ Informację podają za A. Paczkowskim (1980: 277).

czerezwyczajka ‘Państwowy Zarząd Polityczny (w ZSRR)’: *Po wszystkich próbach rozwiązywania antagonizmu [...] czy to [...] rzezią i grabieżą, czy bolszewickim ukazem i czerezwyczajką, czekałem próby najprostszej [...] – 25/20/392*⁴; równoległy zapis pochodzi z języka Polaków zamieszkujących międzywojenny ZSRR: *czerezwyczajka* (zob. Mędelska, Marszałek, 2000: 46) oraz z kresów pn.-wsch. (JoKW⁵); w tej postaci zapisał ESWO; spośród słowników definicyjnych rejestruje dopiero PSWP; kilka ilustracji z okresu międzywojennego zamieszcza J. Wawrzyńczyk (2000); rusycyzm (sowietyzm): *чрезвычайка*⁶ (skrótowiec od *Чрезвычайная комиссия* – NSSRJa);

ikona ‘obraz cerkiewny, wizerunek świętego’: *Bronzownictwo reprezentuje ogromna wprost ilość, bo sztuk 500. Składają się na nie krzyżyki, spinki [...] ikony [...] – 24/23/383*; pierwszy zapis pochodzi z 1857 r. (ESJPBa); zapis z kresów w JoKW; w SW: *mało używ.* z odsył. do *ikon*; w SJPD bez kwalif., ze wskazaniem na ros. genezę; rusycyzm⁷: *икона* (TSRJa);

iszpański ‘hiszpański’: *A zaś na ścianach: skarb wojennych mężów [...] wiszą [...] blachy italskie, niemieckie, iszpańskie – 25/29/569*; ros. *испанский* (WSRP);

jurta ‘namiot, szałas’: *Kultura jego nie jest gmachem, wzniesionym na [...] trwałych fundamentach [...]. To jest [...] jurta, którą można związać i przenosić z miejsca na miejsce [...] – 25/30/590*; używane w polszczyźnie pod zaborem ros. (KarR 159); w SJPD⁸ – z tur. za pośrednictwem ros.; w SJPSz – z tur.; ros. *юрта* (SRJaO);

katorga ‘kara przymusowych ciężkich robót (przeważnie w kopalniach na Syberii) stosowana w carskiej Rosji wobec przestępców politycznych i kryminalnych’: *Pierwsze z wieku i urzędu miejsce zajmował towarzysz katorgi Tomasza Ilnickiego [...] – 24/20/315*; wcześniejsze poświadczenie pochodzi z polszczyzny pod zaborem ros. (KarR 160), równoległe z kresów pn.-wsch. (JoKW); notują SW i SJPD, wskazując na ros. proveniencję; wyraz jest pożyczką z grec. przejętą przez medium ros. w 1. poł. XIX w. (ESJPBa); ros.: *каторга* (TSRJa);

⁴ Pierwsza liczba w tym zapisie oznacza rocznik „Tygodnika Ilustrowanego”, druga – numer, trzecia – stronę.

⁵ Skróty rozszyfrowuję na końcu artykułu.

⁶ Przymiotnik *чрезвычайный*, od którego w pol. utworzono *czerezwyczajka*, jest w ros. nieoppr. (OESRJa).

⁷ W ros. pożyczka z grec. (ESRJa).

⁸ W znac. ‘namiot, szałas pokryty zwykle skórą lub wołjokiem, używany przez koczownicze plemiona pasterzy w północnej i środkowej Azji’.

kinoaparat ‘aparat kinowy’: *Kinoaparaty różnych typów* [...] – 25/40/okładka; z powojennej polszczyzny wileńskiej podaje MędJP-II 287 i MędJP-III 267; ros.: киноаппарат (SRJa);

kooperatywa ‘sklep spółdzielczy, spółdzielnia’: *I oto w r. 1915* [...] *powstaje skromny zaczątek kooperatywy pod nazwą: „Magazyn Towarowy Gremjum”* [...] – 24/10/162; równoległe zapisy z kresów pn.-wsch. w SzWM 67; wśród leksyki zapomnianej w SWZ; z powojennej Wileńszczyzny podaje MędJP-III 292; ros.: кооператив (WSRP);

lejb-piesek ‘piesek przy boku monarchy; nadworny piesek’: *Naczelnny i przyboczny lejb-piesek królewski zajmował na dworze warszawskim to samo stanowisko, co arcysuczka Fryderyka Wielkiego* [...] – 24/46/751; ros. лейб-собака (SRJaO – notuje tylko hasło лейб-...)⁹;

maszyna ‘samochód’: *Próba elastyczności polega* [...] *na tem, że kierowca prowadzi maszynę* [...] *nie używając sprzęgła i biegów* [...] – 25/31/619; *Trzeba zauważyć, że wynik ten, osiągnięty na* [...] *sportowej (a nie wyścigowej) maszynie* [...] *stanowi istotny rekord* – 24/31/619 (2 razy); z powojennej prasy wileńskiej podaje MędJP-II 315, MędJP-III 358 i MędJL 244, z mowy dzisiejszych mieszkańców Wilna – StaS 280, Bujwidz – DwiJB 118; ros.: машина (TSRJa);

miłowdzięczny ‘miły, przyjemny, wdzięczny’: *Wolę* [...] *śłuchać rozmowy jaką* [...] *wiedzie z hr. Jerzym słodka pani* [...] *szeptająca tu w ucho* [...] *„miłowdzięczne” słówka* [...] – 24/38/620; por. ros. миловидный (SRJaO);

mołdowanin // **mołdowanie** ‘mołdawianie’: *Rumunja* [...] *nie szczędzi wysiłków nad podniesieniem dobrobytu mołdowan besarabskich* [...] – 24/40/660; SL rejestruje *Moldawianin*, wskazuje na ros. genezę i odsyła do *Multanin*; ros.: молдаванин¹⁰ (WSRP);

Narkomindiel ‘komisarz ludowy spraw zagranicznych’: [...] *w gmachu Narkomindielu Moskiewskiego została stoczona* [...] *wielka 6-tygodniowa batalja* [...] – 24/1/10; z kresów notuje JoKW; ros.: наркоминдел (skrót od народный комиссар иностранных дел – NSSRJa);

około ‘w pobliżu, wokół’: *Około pani domu* [...] *grupowało się grono bywalców* [...] – 24/20/315; *Toczyła się rozmowa przeważnie około zadań literackich* [...] – 24/20/315 (2 razy) oraz 24/11/177; równoległy przykład z kresów w JoW 74; z powojennej prasy wileńskiej podaje MędJL 246, MędJP-II 343 i MędJP-III 452; kalka sem. около (SRJa);

⁹ Z informacji zawartej w SRJaO wynika, że jest to „Первая часть сложных слов со знач. состоящий при монархе, придворный, напр. лейб-медик, лейб-гвардия, лейб-гусар, лейб-драгун, лейб-эскадрон”.

¹⁰ W mianowniku lm. молдаване, w dopełniaczu lm. молдаван.

podniesienie ‘rozwój, wzrost’: *Podniesienie rolnictwa jest tedy najważniejszym postulatem polityki gospodarczej państwa* – 24/40/660; *Świadczy o tem [...] troska o moralne i kulturalne podniesienie ludu* – 24/40/660 (2 razy) oraz 24/10/162 i 25/40/800; poświadczenia równoległe z kresów pn.-wsch. w JoKW, JoR 52 i JoW 74; z powojennej prasy wileńskiej podaje MędJP-II 362 i MędJP-III 514; ros.: *подъём* (‘ożywienie, wzrost, rozwój’ – WSRP); por. *podnieść*;

podnieść ‘zwiększyć’: [...] *p. Kastelan ma zamiar podnieść produkcję fabryki niemal w dwójnasób* – 24/51/861; kalka sem. *поднять* (SRJaO); zob. *podniesienie*;

pograniczny ‘graniczny’: [...] *porównał rolę placówek [...] jakie spełniają dla obrony Państwa wojskowe strażnice pograniczne* – 25/20/401; równoległy zapis z kresów pn.-wsch. w JoKW; z powojennej prasy wileńskiej podaje MędJP-II 364 i MędJP-III 521; w tym kontekście raczej rusycyzm: *пограничный* (SRJaO);

przecierpieć ‘znieść, wytrzymać’: [...] *nie jeden przecierpiał więzienie [...]* – 24/22/363; wcześniejszy przykład z kresów pn.-wsch. w SJAM; z powojennej Wileńszczyzny podaje MędJP-III 562; kalka sem. *неперенеть* (SRJa);

rozspiew ‘melodia zwykle tęskna, zawodząca’: *Świątą melodję, rozspiew boży na skrzypcach z wtórem ech przygrywa* – 24/18/284; ros. *пачнев* (WSRP);

rubka ‘kabina na statku; kajuta’: *Kadłub statku drga już szybkimi wybuchami motorów. W rubce oficerskiej światło* – 24/12/189; ros. *рубка* (WSRP);

ryży ‘rudzy’: *Stal gorejąca, wydobyta z pieca, ryże mu kudły [...] rozświeca [...]* – 25/29/569; znane z polszczyzny pod zaborem ros. (KarR 167); notują: SWil, SW (z A. Mickiewicza), SJPD (z XIX i XX w.); ros. *рыжий* (SRJaO);

sobór ‘cerkiew o charakterze katedralnym’: [...] *prawosławie korzysta z byłego kościoła Bernardynów, przerobionego na sobór* – 25/27/534; wcześniejsze poświadczenie pochodzi z polszczyzny pod zaborem ros. (KarR 211), równoległe z kresów pn.-wsch. (JoKW); zapis w SWil, SW i SJPD ze wskazaniem na ros. genezę; według SEJP „zamiast *zbór* (‘katedra’ u Rusi i ‘koncyljum’); ta ruska postać słowa przyjęła się wśród zawziętej polemiki prawosławnej co do koncyliów ekumenicznych, tj. *soborów*, w 17. wieku”¹¹; stara pożyczka z ros. (*собор* – SRJaO);

¹¹ *Sobor* notowano w zabytkach 2. połowy XVI w. (RytW 140).

soldat ‘żołnierz’: *Ależ czytamy w tym samym pamiętniku opis ubicia czterech bolszewickich żołdatów [...] – 25/20/392; wcześniejsze poświadczenia z kresów pn.-wsch. w KurzW 430-431¹², równoległe w JoKW; są też zapisy z polszczyzny pod zaborem ros. (KarR 141, SGW); SWil notuje jako *prow.*, SW – gw., SJPD – *przest.*; ros. *солдат* (SRJaO);*

sybirak ‘więzień lub zesłaniec na Syberię; także były więzień lub zesłaniec’: [...] *widok [...] poetki, w otoczeniu grona posiwiątych, lub zbyt wcześnie na wygnaniu postarzałych sybiraków, miał w sobie coś niesamowitego [...] – 24/20/315 (2 razy); SW odsyła do Syberyjczyk ‘przestępca polityczny’; w SJPD w znac. ‘za czasów carskiej Rosji: więzień polityczny zesłany na Syberię, ten, kto był na wygnaniu na Syberii; rzadziej mieszkaniec Syberii’; ros. *сибиряк* (WSRP);*

trembita ‘długi instrument muzyczny w kształcie trąby’: *Na 60 sztuk składają się słynne trembity trzymetrowej długości [...] piszczalki, dudy [...] – 24/23/383; zapis w SWil i SW (trębita), w tym ostatnim w znac. ‘długa fujara drewniana, pasterska, owczarska, trąba’ z kwalif. gw.; por. ros. *трёмбита* (WSRP);*

trium ‘ładownia’: *Beczki podnoszono wprost z naszych triumów za pomocą kranów hydraulicznych – 24/9/137; ros. *триум* (SRJaO);*

westibul ‘reprezentacyjne pomieszczenie (rodzaj przedsionka, przedpokoj) przy głównym wejściu do gmachu’: – *Chłopcy! – wykrzyknął nagle – tu są jakieś malunki. „Odkrył” je w głębi westibulu, po obu stronach szerokich schodów – 24/1/12; w SL brak; SW i SJPD znają jedynie formę westybul; w SO z ostrzeżeniem: westybul nie westibul; być może pod wpływem ros. *вестибюль* (WSRP);*

wynieść wrażenie ‘odnieść wrażenie’: *Dziennikarze polscy, którzy [...] zwiedzali Rumunję, wynieśli z tej wycieczki wrażenie więcej niż dodatnie – 24/40/660; używane w polszczyźnie pod zaborem ros. (KarR 317-318: *wynosić wrażenie*) oraz w okresie tużporozbiorowym (ZawD 55); ros.: *вынести впечатление* (SRJaO);*

zniesiony ‘zburzony’: [...] *zniszczono lokale i dobytek szkolny [...]. Potem na miejsce zniesionych szkół polskich założono szkoły czeskie [...] – 24/19/294; w powojennej prasie wileńskiej poświadcza MędJP-III 915; kalka sem. *чнесту* (SRJaO).*

Z warszawskiego „Tygodnika Ilustrowanego” z lat 1924-1925 wynotowałam 28 pożyczek z języka rosyjskiego. Te rusycyzmy słownikowe stanowią około 17% osobliwości leksykalnych napotkanych w dwóch ekscerpowanych rocznikach.

¹² Z dokumentów XVII-wiecznych, z języka A. Mickiewicza, z poradników językowych.

Wśród tych rusycyzmów zwracają uwagę 2 sowietyzmy, czyli specyficzne jednostki leksykalne powołane do obsługi nowej dla Polaków radzieckiej rzeczywistości: *czerezwyczajka* i *Narkomindiel*.

Należy podkreślić, że 6 rusycyzmów (*jurta*, *katorga*, *soldat*, *sobór*, *ryży*, *wynieść wrażenie*) występowało w polszczyźnie etnicznej okresu zaborów, natomiast 9 wyrazów (*czerezwyczajka*, *ikona*, *katorga*, *Narkomindiel*, *około*, *podniesienie*, *pograniczny*, *soldat*, *sobór*) funkcjonowało w dwudziestoleciu międzywojennym na kresach północno-wschodnich. W wyekscerpowanym materiale językowym znalazło się też 8 rusycyzmów zarejestrowanych w powojennej polszczyźnie wileńskiej: *kinoaparat*, *kooperatywa*, *maszyna*, *około*, *podniesienie*, *pograniczny*, *przecierpieć*, *zniesiony*.

Mimo że w okresie międzywojennym starano się eliminować z polszczyzny naleciałości minionej epoki, czyli doby zaborów, to jednak oddziaływanie języka rosyjskiego na polszczyznę Warszawy w XIX w. oraz w początkach XX stulecia było wystarczająco silne, a czas, który upłynął od dnia odzyskania niepodległości, zbyt krótki, by redaktorzy badanego tygodnika mogli całkowicie ustrzec się rusycyzmów. Niemniej grupka pożyczek z języka rosyjskiego jest nieduża, wiele omówionych tu rusycyzmów pojawiło się w „Tygodniku” zaledwie raz, kilka (np.: *ikona*, *katorga*, *ryży*, *sobór*, *soldat*) to zapożyczenia dobrze w polszczyźnie zakorzenione, zatem nierzające.

Oceniając język „Tygodnika Ilustrowanego” na tle szaty językowej znanego mi „Kurierza Wileńskiego” wydawanego również w dwudziestoleciu międzywojennym, mogę stwierdzić, że redaktorzy warszawscy posługiwali się polszczyzną w zasadzie poprawną, zgodną z ówczesną normą ogólnopolską.

Wykaz skrótów bibliograficznych

- DwiJB – Dwilewicz B., 1997: *Język mieszkańców wsi Bujwidze na Wileńszczyźnie*, Warszawa.
- JoKW – Joachimiak-Prażanowska J., *Regionalne cechy północnokresowe w „Kurierze Wileńskim” (1924-1939)* – maszynopis rozprawy doktorskiej przygotowanej w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Lingwistyki Stosowanej Akademii Bydgoskiej pod kierunkiem prof. Jolanty Mędelskiej, obronionej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2002 r.
- JoR – Joachimiak J., 1996: *Regionalizmy północnokresowe w utworach Władysława Abramowicza (Przyczynek do badań nad kulturalną*

- polszczyzną wileńską w dwudziestolecu międzywojennym*), „Poradnik Językowy”, nr 10, s. 40-56.
- JoW – Joachimiak J., 1997: *Wileńskie słownictwo regionalne w dwudziestolecu międzywojennym (na materiale prasy z lat 1920–1927)*, [w:] *Kilka rozpraw filologicznych*, red. E. Fryska, J. Mędelska, Bydgoszcz, s. 65-82.
- KarR – Karaś H., 1996: *Rusycyzmy słownikowe w polszczyźnie okresu zaborów*, Warszawa.
- KurzW – Kurzowa Z., 1993: *Język polski Wileńszczyzny i kresów północno-wschodnich XVI-XX w.*, Warszawa – Kraków.
- MędJL – Mędelska J., 1993: *Język polski na Litwie w dziewięćciu XX wieku*, Bydgoszcz.
- MędJP-II – Mędelska J., 2000: *Język polskiej prasy wileńskiej (1945-1979)*, t. II: *Lata 1945-1959*, Bydgoszcz.
- MędJP-III – Mędelska J., 2001: *Język polskiej prasy wileńskiej (1945-1979)*, t. III: *Lata 1960-1979*, Cz. 1.: *Fonetyka, słowotwórstwo, fleksja, składnia*, Bydgoszcz.
- RytW – Rytter G., 1992: *Wschodniosłowiańskie zapożyczenia leksykalne w polszczyźnie XVII wieku*, Łódź.
- StaS – Stankiewicz K., 1998: *Słownictwo interferencyjne, a problem wielojęzyczności na Wileńszczyźnie*, [w:] *Słowa w różnych kontekstach*, red. S. Dubisz, Warszawa, s. 271-284.
- SzwM – Szwed J., 1931: *Mów poprawnie! Słownik błędów językowych*, Wilno.
- ZawD – Zawiliński R., 1992: *Dykcjonarz polski*, Kraków.

Wykaz skrótów słowników

- EP PWN – Kryszewski W. (red.), *Encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1983.
- ESJPBa – Bańkowski A., *Etymologiczny słownik języka polskiego*, t. 1-2, Warszawa, 2000.
- ESRJa – Фасмер М., *Этимологический словарь русского языка*, т. 1-4, Москва 1986-1987.
- ESWO – Trzaska, Evert i Michalski, *Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1939.
- NSSRJa – Коваленко Е.Г. (ред.), *Новый словарь сокращений русского языка*, Москва 1995.
- OESRJa – Аванесов Р.И. (ред.), *Орфоэтический словарь русского языка. Произношение, ударение, грамматические формы*, Москва 1983.
- PSWP – Zgótkowa H. (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 1-50, Poznań 1994-2005.

- SEJP – Brückner A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa, 1993.
- SGW – Wieczorkiewicz B., *Słownik gwary warszawskiej XIX wieku*, Warszawa, 1966.
- SJAM – Górski K., Hrabec S., *Słownik języka Adama Mickiewicza*, t. 1-11, Wrocław 1962-1983.
- SJPD – Doroszewski W. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1-10, Warszawa 1958-1968.
- SJPSz – Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1-3, Warszawa 1978-1981.
- SL – Linde S.B., *Słownik języka polskiego*, t. 1-6, Warszawa 1807-1814.
- SO – Szober S., *Słownik ortoepiczny. Jak mówić i pisać po polsku*. Warszawa 1937.
- SRJa – *Словарь русского языка АН СССР*, т. 1-4, Москва 1981-1984.
- SRJaO – Ожегов С.И., *Словарь русского языка*, Москва 1990.
- SW – Karłowicz J., Kryński A.A., Niedźwiedzki W., *Słownik języka polskiego*, t. 1-8, Warszawa 1900-1927.
- Swil – Zdanowicz A. i in., *Słownik języka polskiego*, Wilno 1861.
- SWZ – Holly K., Żółtak A., *Słownik wyrazów zapomnianych, czyli słownictwo naszych lektur*, Warszawa 2001.
- TSRJa – Ушаков Д.Н. (ред.), *Толковый словарь русского языка*, т. 1-4, Москва, 1935-1940.
- WSRP – Mirowicz A., Dulewiczowa I., Grek-Pabisowa I., Maryniakowa I., *Wielki słownik rosyjsko-polski*, t. 1-2, Warszawa 2001.

Bibliografia

- Karaś H., 1996: *Rusycyzmy słownikowe w polszczyźnie okresu zaborów*, Warszawa.
- Klemensiewicz Z., 1974: *Historia języka polskiego*, cz. I-III, Warszawa.
- Krasnowolski A., 1919: *Najpospolitsze błędy językowe, zdarzające się w mowie i piśmie polskim*, Warszawa.
- Kryński A.A., 1920: *Jak nie należy mówić i pisać po polsku*, Warszawa.
- Lehr-Spławiński T., 1947: *Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój*, Warszawa.
- Mędelska J., Marszałek M., 2000: *Twórzmy słownik „polskiego języka radzieckiego”*, „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 38-48.
- Nitsch K., 1935: *W sprawie rusycyzmów*, „Język Polski” XX, s. 136-139.
- Paczkowski A., 1980: *Prasa polska w latach 1918-1939*, [w:] *Historia prasy polskiej*, red. J. Łojek, t. III, Warszawa.
- Słoński S., 1934: *Historia języka polskiego w zarysie*, Lwów – Warszawa.
- Wawrzyńczyk J., 2000: *Słownik bibliograficzny języka polskiego. Wersja przed-elektroniczna*, t. I: A-Ć, Warszawa.

Joanna Joachimiak-Prażanowska

Russian Vocabulary in „Tygodnik Ilustrowany” (1924-1925)

Summary

The publication discusses Russian vocabulary in the Polish language of „Tygodnik Ilustrowany” from the years 1924-1925. This magazine was published in Warsaw between the World Wars. The author listed 28 borrowings from Russian (including 2 Sovietisms). 6 lexemes are the old Russicisms dating from the period of the occupation of Poland by the Russian Empire. 9 items functioned in Polish used in the Northern Borderland in interwar period. 8 items are still in common use in speech of the Poles inhabiting these areas after the second world war.

Joanna Joachimiak-Prażanowska – dr nauk humanistycznych, adiunkt w Katedrze Badań nad Bałtycko-Słowiańskimi Kontaktami Językowymi w Instytucie Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej UKW w Bydgoszczy. Zainteresowania naukowe: rusycystyka i polonistyka, zwłaszcza polszczyzna wileńska okresu międzywojennego. Opublikowała pracę: *Послевоенные русизмы в вильнюсском журнале для женщин за 1976 год* (Toruń 1996) oraz kilkanaście artykułów naukowych, m.in. w: „Poradniku Językowym”, „Acta Baltico-Slavica”, „Linguistica Bidgostiana”.